

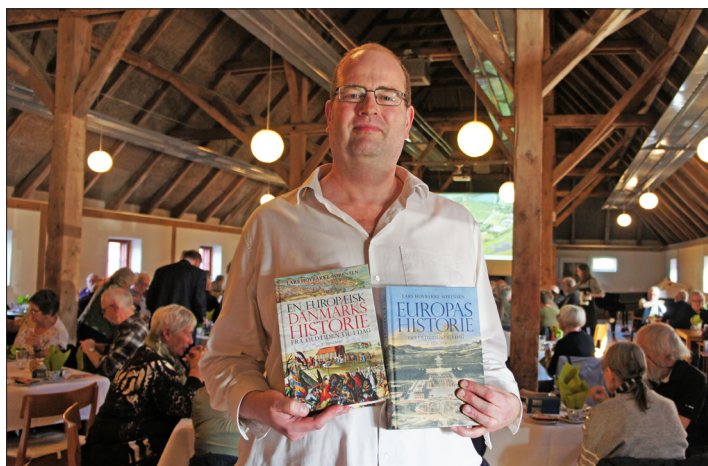
Hardsyssel Historiske Samfund udsender med jævne mellemrum et elektronisk nyhedsbrev til vores medlemmer med stort og småt om arrangementer, hvad bestyrelsen har gang i, og hvad du som medlem kan forvente og glæde dig til.

Med de danske grundlove på ryggraden ved Historiens Dag

Fra undervisningen i folkeskolen husker de fleste fra i hvert fald de ældre generationer nok, at Danmark den 5. juni 1849 fik sin første grundlov. Hvad der måske står lidt svagere i erindringen er, at Grundloven i Danmark i løbet af de 175 år, der er gået siden det skelsættende år i danmarkshistorien, er blevet ændret tre gange – i 1866, i 1915 og i 1953.

En eventuel manglende viden om Grundloven og dens tre ændringer gennem årene rådede lektor Lars Hovbakke Sørensen i den grad bod på, da han holdt foredrag ved Historiens Dag i Hardsyssel Historisk Samfund den 26. oktober på Skærum Mølle.

Lars Hovbakke Sørensen, der til daglig underviser og forsker på Professionshøjskolen Absalon, har bl.a. de danske grundlove og dens historiske perspektiver på ryggraden. Så han førte i en times tid de ca. 100 tilhørere igennem forudsætningerne for og konsekvenserne af Grundloven og dens ændringer undervejs, også set i et bredere europæisk og internationalt perspektiv – frit fra leveren og helt uden manuskript.

Ud over at være en meget anvendt kommentator og analytiker af bl.a. dansk og europæisk politik har Lars Hovbakke Sørensen gennem årene skrevet en lang række bøger om emnerne. Her ses han efter foredraget i salen på Skærum Mølle med to af udgivelserne – "En europæisk danmarkshistorie fra oldtiden til i dag" og "Europas historie fra oldtiden til i dag".

Der var stor tilslutning til Historiens Dag på Skærum Mølle. Her et blik ud over en del af de 100 deltagere i stedets rummelige sal.

Fra 1849 til i dag

Her er nogle ganske få "nedslags punkter" fra Lars Hovbakke Sørensens vej gennem grundlovene:

Med grundloven i 1849 blev der gjort op med Enevælden i Danmark, og de første ret spæde skridt mod demokrati og folkestyre blev taget. Det var dog sådan, at man bl.a. skulle være 40 år og selvstændig for at blive valgt til Landstinget eller Folketinget (de to kamre i styret af Danmark), og kun ca. 15 pct. af den voksne befolkning havde stemmeret ved valgene.

I 1866 blev Grundloven ændret, men set i demokratisk og folkestyre perspektiv var ændringen faktisk et stort tilbageskridt. Ved krigen i 1864 tabte Danmark en tredjedel af vores land, og godsejerne overtog med grundlovsændringen mere magt.

Så var grundlovsændringen i 1915 til gengæld et kæmpe skridt fremad for demokratiet. Kvinderne fik stemmeret. Det samme fik tjenestefolk. Men var Danmark så foregangsland, hvad angår stemmeret til kvinder? Nej. I New Zealand fik kvinder stemmeret helt tilbage i 1893, i Finland i 1906 og i

De lokalhistoriske arkiver i Hardsyssel Historisk Samfunds geografiske område har mulighed for at udstille eksemplere på deres udgivelser og materialer ved Historiens Dag.

Denne mulighed benyttede Ulfborg-Vemb Lokalhistoriske Arkiv og Holstebro Lokalhistoriske Arkiv sig af med en fælles stand i år.

På billedet ses fra venstre Birgith Sørensen, Lilly Okkerstrøm og Johanne Marie Stender, alle fra Ulfborg-Vemb Lokalhistoriske Arkiv, og Anne Marie Sørensen fra Holstebro Lokalhistoriske Arkiv.

Norge i 1913. I Schweiz måtte kvinderne vente helt til 1971, før de fik stemmeret.

Den seneste grundlovsændring i 1953 skal især ses i lyset af det markant stigende internationale samarbejde efter anden verdenskrig, hvilket også påvirkede udviklingen i Danmark. Den nye grundlov indeholdt bl.a. nogle paragraffer om afgivelse af suveræniteten i det internationale samarbejde, hvilket bl.a. blev aktuelt, da Danmark i 1973 blev medlem af EF (senere EU). Den nye grundlov i 1953 betød f.eks. også afskaffelse af Landstinget, så Folketinget nu var og er det eneste "kammer" i dansk folkestyre.

Ved afstemningen om den nye grundlov skulle danskerne også stemme om en ny tronfølge, så også kvinder fremover kunne arve tronen. Den del af afstemningen fik i den grad vælgerne af huse. Dels fordi Kong Frederik og hans ældste datter Margrethe, der dengang var 13 år, var meget populære. Dels fordi man – ifølge Lars Hovbakke – ville undgå, at arveprins Knud kunne blive konge. Den store interesse for den del af afstemningen var nok afgørende for, at der samtidig blev opnået det nødvendige flertal for også at stemme den nye grundlovsændring igennem i 1953.

Enkelthed fremmer respekten

Siden har der ikke været grundlovsændringer i Danmark. Den danske grundlov er langtidsholdbar,

og Lars Hovbakke Sørensen forklarede i sit foredrag en væsentlig del af årsagen hertil:

- Det specielle ved Danmark i forhold til mange andre landes forfatninger/grundlove er, at vores grundlov er formuleret rimelig enkelt og simpelt uden en masse petitesser og paragraffer. På den måde er vores grundlov f.eks. ikke partipolitisk splittende. Der er en lang tradition for, at vi retter os efter grundloven. Derfor er den så holdbar, konkluderede Lars Hovbakke Sørensen.

Ove Nørholm fra Ikast og Jens Kristian Hedegaard fra Vemb har både politisk og lokalhistorisk engagement med i deres bagage.

Her ses de ved Historiens Dag på Skærum Mølle. Ove (tv) er tidligere medlem af Ringkjøbing Amtsråd, efterfølgende i mange år medlem af regionsrådet for Region Midtjylland og nu næstformand i bestyrelsen for Hardsyssel Historisk Samfund.

Jens Kristian er mangeårigt medlem af Holstebro Byråd, hvor han er formand for Social- og Sundhedsudvalget, og ved siden af byrådsarbejdet nu daglig leder af Skærum Mølle.

Unge Bjørn fra København hørte om grundlovene på Skærum Mølle

Det er jo ingen hemmelighed, at langt hovedparten af deltagerne i Hardsyssel Historisk Samfunds arrangementer er "oppe i årene" – altså i alderskategorien 60 plus. Sådan er det med lokalhistorie. Den tænder som regel først rigtig hos folk, der har mange års oplevelser i den historiske bagage.

Derfor vakte det også en smule opsigt, at der blandt de ca. 100 deltagere til Lars Hovbakke Sørensens foredrag om de danske grundlove på Skærum Mølle lørdag den 26. oktober sad en ung knægt.

Han er 15 år, hedder Bjørn Osgood Urth og bor i København, hvor han går i 9. klasse i skolen på Islands Brygge.

Bjørn var den weekend på besøg hos sine bedsteforældre, Metha og Ove Urth, der bor i Rom ved Lemvig. Det var den direkte anledning til, at han var til Historiens Dag på Skærum Mølle i det vestjyske. Anledningen var også, at bedstefar Ove er forfatter til en af artiklerne i Hardsyssels Årbog 2024, som blev offentliggjort ved Historiens Dag. Og en tredje anledning var passende, at Bjørn lige har haft Grundloven som emne i undervisningen i 9. klasse.

15-årige Bjørn sammen med bedsteforældrene, Metha og Ove Urth, fra Rom ved Lemvig ved Historiens Dag på Skærum Mølle.

En oplevelse for Bjørn

- Selv om min lærer ved meget om Grundloven, så var det en oplevelse at høre en ekspert (Lars Hovbakke Sørensen), der virkelig ved noget om Grundloven. Selv om det til sidst blev "lidt nørdet" med mange årstal og datoer, så var det et meget interessant foredrag, understregede Bjørn.

Ove Urths artikel i Hardsyssels Årbog 2024 har titlen "Et eventyr om Lemvig Havn og dens Konger". Den handler om tre generationer af slægten Rønberg, der oplevede kriser og krige ude i verden, men alle kom hjem og sluttede deres karrierer som havnefogeder i Lemvig.

- Jeg er stolt af, at min bedstefar har lavet en artikel, der kom med i årbogen. Det er godt at se, understreger barnebarn Bjørn.

Arrangementer i Hardsyssel Historisk Samfund i 2025

Hardsyssel Historisk Samfund holder hvert år tre arrangementer – årsmødet i marts, sommermødet og Historiens Dag den sidste lørdag i oktober. Her er datoer og foreløbige indhold i arrangementerne:

Årsmøde lørdag den 1. marts 2025
kl. 14-17 på Holstebro Museum.

Foredrag ved tidligere programchef for DR Midt & Vest, Tyge Dinsen, Holstebro, med titlen: "Det regionale perspektiv i mediernes dækning af Midt- og Vestjylland".

Anledningen til foredrag er, at Danmarks Radio i 2025 har 100-års jubilæum, og at DR Midt & Vest i 2024 havde 50-års jubilæum. Under årsmødet holdes generalforsamling i Hardsyssel Historisk Samfund.

Sommermøde lørdag den 14. juni 2025
kl. 14-17 på Klosterlund Museum.

Vi besøger Klosterlund Museum og det naturskønne område ved Bølling Sø.

Jan Svendsen, Brande, fortæller historien om tørvegravningens betydning, og der bliver mulighed for rundvisning med to personer fra museet som guides. Mere om arrangementet i et senere nyhedsbrev.

Historiens Dag lørdag den 25. oktober 2025
kl. 14-17 på Skærum Mølle.

Programmet for Historiens Dag er traditionen tro et foredrag samt præsentation af den årlige udgave af Hardsyssels Årbog. Emne for foredraget og navnet på foredragsholderen vil blive meldt ud senere

Sæt allerede nu kryds i kalenderen ved de ovennævnte datoer.

Glædelig jul og godt nytår

Hermed vil bestyrelsen for Hardsyssel Historisk Samfund ønske alle vores mange medlemmer en rigtig glædelig jul og et godt nytår. Tak for stor opbakning til foreningens arrangementer i 2024 og for jeres interesse for lokalhistorien i vores område. Vi ser frem til spændende arrangementer og udgivelser i 2025.

• Husk: Hvis du er tilfreds med at være medlem af Hardsyssel Historisk Samfund, så må du gerne fortælle det til andre – og med en opfordring til, at et medlemskab af foreningen måske også kan have deres interesse.

Den nye Årbog

Nu har Kaj hele samlingen af Hardsyssels årbøger

Kaj Erling Pedersen fra Videbæk er hyppig deltager i Hardsyssel Historisk Samfunds arrangementer. Han var også med til Historiens Dag på Skærum Mølle den 26. oktober, hvor han som medlem af foreningen fik 2024-udgaven af Hardsyssels Årbog med sig hjem. Indtil da manglede Kaj kun to årgange – årbog 1909 og årgang 1911 – for at have den komplette samling af årbøger lige siden den første udgivelse i 1907. Det har ændret sig siden. Nu har han samtlige udgivelser i reolen hjemme i Videbæk.

Det kan Kaj især takke kulturjournalist på Herning Folkeblad, Kurt H. Jørgensen, for. Kurt deltog også i Historiens Dag og skrev efterfølgende artikler i bladet - bl.a. om, at Kaj Erling Pedersen manglede 1909 og 1911 årgangene i sin samling af årbøger. Omtalen affødte straks en henvendelse fra en læser i Vildbjerg, der havde de to årgange på lager. Så nu har Kaj fra den opmærksomme læser erhvervet sig årbog 1909 og 1911, så samlingen i Videbæk er komplet.

- Det er jeg meget glad for, understreger Kaj Erling Pedersen, der som regel også har hustruen Ellen Margrethe med til arrangementerne i Hardsyssel Historisk Samfund.

Otte forfattere i Årbog 2024

Mange medlemmer af foreningen fik deres eksemplar af 2024-årbogen med fra Skærum Mølle. Efterfølgende har alle medlemmer fået deres eksemplar af årbogen i deres postkasser – enten via privat omdeling fra foreningens bestyrelse og andre frivillige eller via postvæsenet.

Otte forfattere har bidraget med artikler, der alle

handler om lokalhistorie fra det midt- og vestjyske område, i Hardsyssels Årbog 2024. Det er:

- Thyge Svenstrup, Virum.
- Franz Jensen, Herning.
- Hans Henrik Hjermitsev, Aabenraa.
- Ove Urth, Rom.
- Ole Edvard Mogensen, Ry.
- Peter Bavnhøj, Hadsten.
- Esben Graugaard, Holstebro.
- Astrid Toftdal Jensen, Holstebro.

Tre af de otte forfattere til artikler i Hardsyssels Årbog 2024 deltog i Historiens Dag. Det er fra venstre Ove Urth, Rom, Franz Jensen, Herning, og Esben Graugaard, Holstebro.

Medlemmer af Hardsyssel Historisk Samfund kunne få årbog 2024 med sig hjem fra Historiens Dag på Skærum Mølle. Her er Margery McGregor fra Ringkøbing på vej til at få udleveret sit eksemplar af foreningens sekretær Bodil Grove Christensen og kasserer Frode Riber.

Redaktør af Hardsyssels Årbog og formand for foreningen, Gudrun Gormsen, med 2024-udgaven af årbogen.

Udgiver du/l også lokalhistorie?

I de seneste tre numre af vores nyhedsbrev har vi skrevet omtaler af tre forskellige bogudgivelser om lokalhistorie i løbet af det seneste år.

I den første (i nyhedsbrev nr. 54 maj 2024) omtalte vi en bog, som Ole Stræde Dalgaard og Niels Kvist Vissing har udgivet på internetadressen www.herborgskriv.dk med titlen "Herlige Herborg".

Den anden omtale (i nyhedsbrev nr. 55 juli 2024) drejede sig om en bog, som Jens Erik Villadsen har udgivet med titlen "Thorsminde – fra en svunden tid ved Æ Mind".

Og den tredje omtale (i nyhedsbrev nr. 56 oktober 2024) drejede sig om en bog med titlen "Præstegården og dens præster i Nr. Felding-Tvis pastorat", som tidligere sognepræst i pastoratet, Lise Brandt Fibiger, har udgivet. (Se alle nyhedsbreve på www.hardsyssel.org).

Hvis du/l, som læser dette nyhedsbrev, aktuelt også har skrevet og udgivet lokalhistorie, så hører vi i bestyrelsen for Hardsyssel Historisk Samfund gerne om det. Så vil vi efter nærmere aftale med dig/jer gerne være med til at formidle en kort omtale videre til læserne af vores nyhedsbreve. Formålet er for os at være med til at formidle eksempler på spændende lokalhistorie til en bredere kreds end det nære lokalområde – og tjene som inspiration for andre.

Hvis du/l synes, at det kan være en god idé at bruge dette nyhedsbrev til at formidle en kort omtale af din/jeres udgivelse, så send en mail til: hans.herping@outlook.dk

Hans Herping skriver og redigerer vores nyhedsbreve. Efterfølgende vil du blive kontaktet med henblik på, hvordan en eventuel omtale kan formes.

"Skærum Mølle er et smukt sted - uden københavner trafik". Sådan lød det fra 15-årige Bjørn fra København, da han var med sine bedsteforældre til Historiens Dag i det vestjyske i Vemb.